

DÜNYA DÜZENİNİN MUTLAKLAŞMASI VE DIŞLANMA: ANTİCİ TOPLUMSALLAŞMA VE LÜMPEN ANTİ KAHRAMAN KİMLİĞİ

Ertan EĞRİBEL*

Atf: Eğribel, Ertan. "Dünya Düzeninin Mutlaklaşması ve Dışlanma: Antici Toplumsallaşma ve Lümpen Anti Kahraman Kimliği", *Sosyologca*, Sayı 23 (2022), s. 121-128.

ÖZ: Toplumsallaşmanın ortadan kalktığı bir dönem görülmektedir. Batı, kendi üstünlüğünü koruyabilmek amacıyla toplumun ve toplumsallaşmanın önünü kesmek istemektedir. Toplumun temel unsurları olan sınıfın ve statünün ortadan kalktığını söylemektedir. Özgürlük vaadiyle kalabalıklara anti toplumsallaşmayı örnek göstermektedir. Kalabalıkların toplum olmaktan uzaklaşarak kendilerini eritmelerini talep etmektedir. Toplumun gücünü kırarak her türlü etkiye açık bireyci bir zihniyeti empoze etmek istemektedir. Bu çalışmada, toplumu yok etme amacı güden lümpen anti kahraman kimliği ve anti toplumsallaşma incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anti Kahraman, Anti Toplum, Lümpen Kimlik, Dünya Düzeni, Otoriterlik.

Absolutization and Exclusion of the World Order: Anti-Socialization and Lumpen Anti-Hero Identity

ABSTRACT: There is a period in which socialization has disappeared. The West wants to block the society and socialization in order to protect its own superiority. He says that class and status, which are the basic elements of society, have disappeared. With the promise of freedom, he shows the crowds as an example of anti-socialization. It demands that the crowds dissolve themselves by moving away from being a society. It wants to impose an individualist mentality that is open to all kinds of influence by breaking the power of the society. In this study, lumpen anti-hero identity and anti-socialization, which aim to destroy society, will be examined.

Keywords: Anti Hero, Anti Society, Lumpen Identity, World Order, Authoterian.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 11.04.2022

Kabul Tarihi: 15.05.2022

* Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi, ertanegribel@yahoo.com.tr, ORCID:0000-0003-1742-8006

Giriş

Günümüz modern sonrası yeni dönemin temel özelliği verili düzenin toplum üstü, tarih üstü, koşullar üstü mutlak bir özellik kazanması ve bir bütün olarak toplumun/toplumsallaşmanın marjinalleşmesidir. ABD eksenli küresel düzenin uzantısı bireyci/kişisel özgürlük anlayışı temel çekişme ve çatışmalar dışında anti toplumsal çıkarların savunusuyla biçimlenmektedir. Bu, bir bakıma toplumun/toplumsallaşmanın ve bireyin birlikte lümpenleşmesidir. Bu çalışmada modern tarihin aktörleri olarak görülen toplumların, toplum sınıfları ve güçlerinin günümüzde marjinal haline gelerek lümpenleşmesini ele alacağız. Verili düzenin mutlaklaşması ile koşullardan, toplumdan kopmasını, toplumun kendi ilişkileri içinde düzeni etkileyememesi ve düzene yandaşlık, destek olmak ile sınırlanması birlikte tartışılmalıdır. Bu aynı zamanda antici toplumsal kimlik ve lümpen anti kahraman kimliği ve ideolojisi hakkında değerlendirmeler yapmaya, sonuçlar çıkarmaya izin verecektir. Çalışmanın sonunda bu yönde bir açıklamaya ulaşmayı amaçlıyoruz.

Modern Sonrası Dönemde Dünya Düzeninin Mutlaklaşması

Modern düzenin işleyişi içinde düzen dışı kalan kesimler veya özel olarak lümpen proletaryanın düzen içinde konumu ve rolü sorununun sosyolojide ve özellikle sosyalizm tartışmalarında önemli bir yeri vardır. Burjuvazi kendi düzenini kurduktan sonra sosyolojide sorun birey-toplum çelişkisi ve uyumu olmuştur. Bu uyumu sağlayamayan lümpen kesimler mevcut düzenin işleyişine bir tehdit olarak görülmemiştir. Sosyolojinin konuya ilgisi iktisadi düzeyde düzenin işleyişi ve kontrolüyle (ucuz iş deposu vb.) ilişkilidir. Batı sosyalizmi açısından ise lümpen kesimlerle ilgili tartışma düzenin marjında yer alan kesimlerin devrimde toplumsal güç olarak rolü ve konumu konusundadır. Bu kesimlerin düzen ile ilişkisi işçi sınıfının önderliği temelinde ittifak kurulacak güç veya engel olarak siyaset düzeyinde ele alınmıştır. Lümpen sınıf/proleterya kavramını Marx "Lois Bonaparte'ın 18. Brumaire'i"¹ çalışmasında ele almış, Engels de konuya ilgi duymuş, "Köylüler Savaşı" kitabının önsözünde² kavramı yorumlamıştır. Marx'a göre lümpen sınıf bütün sınıflar tarafından istenmeyen, tüketim dışında mevcudiyetlerinin hiçbir anlamı olmayan, asalak, kaypak, tavrı olmayan devrim karşıtı insanlardan oluşmaktadır. Bir yönüyle iktisadi yönünden çok düzenin marjında yer alan asalak kesimlerin düzene ortaklığı ile ilgilenmektedir. Engels de benzer görüşlere sahiptir, lümpen kesimleri büyük kentlerde bütün sınıflardan gelen en bozulmuş bireyler tortusu olarak görmüştür. Her ikisi de onları sadece işsiz, yoksul kesimler olarak görmemiş bütün sınıflardan gelen, iradesiz, tavrı olmayan, tüketici, aylak, düzenin zaaflarından yararlanan, çıkarıcı, kültürel düzeyde bozguncu, değerlerden yoksun (sınıf bilincinden yoksun) bireyler olarak tanımlamıştır. Daha ileri götürsek bu görüşü kendilerine ait bir sınıf/toplum bilinçleri olmayan, kişisel çıkarlarına düşkün, devrim karşıtı, düzene bağlı asalak, güvenilmez bir grup olarak görmektedirler. Buna karşılık anarşizmin önde gelen savunucularından Mihail Bakunin marjinal veya marjinal kesimleri kaybedecek bir şeyleri olmayan, burjuvazinin yozlaştırıcı etkisinden en uzak, (düzen dışı) coşkulu, başkaldırıcı içgüdüleri olan marjinal kesimler olarak, uygarlaşmanın dışında (bir yönüyle karşısında) devrimci/bozguncu bir güç olarak görmektedir.

II. Dünya Savaşı öncesi lümpen kesimler faşizmin kitle ruhunun kaynağı olarak görülürken savaş sonrasında yeni bir toplumsal ve siyasi dayanak bulmayan düzen muhalifleri yeni arayışlarında sınıf/toplum bilincinden yoksun lümpen kesimlere özel bir yer ve önem vermişlerdir. Batı'da işçi sınıfının devrimci bir güç olmaktan çıkması, düzen ile

¹ Karl Marx, *Louis Bonaparte'ın On Sekiz Brumaire'i*, çev., Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.

² Friedrich Engels, *Köylüler Savaşı*, çev. Kenan Somer, Ankara: Sol Yayınları, 1999.

uzlaşması, Sovyetler Birliği ve sosyalist Çin'in de verili dünya düzeni içinde uluslararası siyasetin bir uzantısına dönüşmesiyle sosyalizm devrimci ruhunu kaybetmiştir. Sosyalizmden umutlarını kesen entelektüeller yeni düzen arayışında umutlarını sınıfsal ve toplumsal bağlardan yoksun, yersiz yurtsuz marjinal kesimlere bağlamışlardır. Çeşitli düzen muhalifleri özellikle öğrenci gençlik üzerinden çeşitli marjinal kesimlerin ve ilişkilerin savunuculuğuna koşmuşlardır. Batı'da post sosyalizm/Marksizm tartışmaları sınıf ve bilinç düzeyinde, siyasi, iktisadi ilişkilerin dışında gündelik yaşam ilişkilerine ağırlık veren bir dönüşüm geçirmiştir. İlginçtir, Batı dünya egemenliği karşısında gerçek anlamda soyulan, sömürülen Doğu uygarlıkları ve toplumlarının hiçbir biçimde sosyalizme öncülük ve sözcülük etmelerini düşünmeleri, tartışmaları söz konusu olmamıştır. Bunun yerine yeni düzen arayışlarında öncülüğü ve temsili verili düzen içinde çeşitli sınıflardan gelen, en bireysel çıkarlarına düşkün, en asalak kesimlerden beklemişlerdir. Batı'da toplum sınıflarından, toplumdaki, kendilerini sosyalist olarak tanıtan siyasi güçlerden devrim için umut kestiklerinde toplumun bir tortusu olarak varlık gösteren, en gerici, en düşkün kesimlerinden medet ummuşlardır. Düzen değişikliği bekleliğini toplumsallaşmanın yaratıcısı olmayan, kuralsız, ilkesiz, temsilden ve örgütlenmeden uzak, heterojen, bireysel düzeyde çıkar ve varlıklarını savunan kesimlerin marjinal ilişki ve mevcudiyetlerine indirgemişlerdir. Verili düzene karşı gündelik ilişkilerde temsil sorununu böylece temsilden ve örgütlenmeden kaçan kesimlerde bulmuşlardır. Post-Marksizm teorileri Marx'ın görüşlerinden yola çıkmalarına rağmen tam tersine Marksizm'in tarih anlayışından uzaklaşma üzerine kuruludur. Batı sosyalizmi içinde esas ayırım budur. Günümüzde anarşistlerin görüşü öne çıkması rastlantı değildir. İlgi çekici olan modernleşmenin sınırına gelen burjuvazinin bu görüşü kendi düzeninin dayanağı haline getirmesidir.

Batı sosyalizm anlayışının zayıflaması³, Sovyetler Birliği'nin Avrupa sosyalizmi içinde etkisini kaybettiği dönemde Batı'da gençler arasında Doğulu bir sosyalist olan Mao'nun görüşlerinin yaygınlaştığı bir dönemde bu görüşlerin öne çıkarılması da unutulmamalıdır. Marx'ın eylem-bilim olarak tanımladığı sosyalizm anlayışı, topluma ve sınıflara dayalı siyasi, tarihi bir dünya görüşü olmaktan çıkarak, post-Marksistler tarafından sınıfların ve toplumsal bilincin reddedildiği, söyleme indirgendliği, giderek felsefi, dilbilimsel bir tartışmaya dönüştürülmüştür. Marx'ın sınıf temelli tarih anlayışını "özcü, belirlenimci, indirgemeci" olduğu suçlamasıyla başlayan post modern yeni felsefi tartışmalar giderek Marx'ın tarih ve toplum görüşünün eleştirisi olmaktan da çıkarak genel olarak toplum, sınıf, tarih, kuram pratik birliği görüşünü otoriterlik olarak reddetmeye dönüşmüştür. Bu görüşler başlangıçta sosyalizm içinde bir tartışma, yenilenme gibi görünmüştür. Batı'da işçi sınıfının kimliği, öncülüğü, sözcülüğü ile ilişkili altyapı/üretim/ ilişkileri ve üstyapı/dünya görüşü ve değerler arasındaki ilişki tersine çevrilmiştir. Üretim ilişkilerine dayalı altyapının belirleyiciliği tezini olumsuzlayan tartışmalarda giderek toplumbilimleri düzeyinde kültürel çalışmalar öne çıkarılmıştır. Sosyalizm ve sosyalist yeni kuramsal açıklamalarda siyasi örgütlenme ve iktisadın gözden düşmesi aynı sürecin bir devamıdır.

Marcus, Laclau ve Mouffe verili sistem dışında kalan heterojen, asalak, sınıf tortularından, ilkesiz, kural, değer tanımaz hırsızlardan, suçlulardan, serserilerden, sınıf özelliği göstermeyen öğrenci gençlikten ve diğerlerinden devrimci bir sınıf çıkararak (buna her çeşit mafyalaşmayı, çeşitli yasadışı çıkar gruplarını katmamak için bir neden yoktur) toplumsallığın yeni aktörleri olarak verili düzene karşı temsil/muhalefet görevi vermişlerdir.⁴ Böylece düzene muhalefet, tarihsel ve toplumsal değişim ve aşama/sıçrama görüşlerinden, bütünsel kuramlardan, yöntemden, toplumsallaşmadan tamamen

³ Baykan Sezer, "Doğu-Batı Çatışması ve Marxisme", *Türkiye Günlüğü*, 15 (1991/Yaz), s.10-16.

⁴ Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe "Amasız Fakatsız Marksizm Sonrası" çev., Ahmet Kardam. *Marksizm ve Gelecek*, 5 (1992), 9-39.

kopmuşlardır. Sonuçta Batı sosyalizmi devrimci, yeni bir dünya düzeni anlayışının dışına çıkararak bütünüyle savunulamaz hale gelmiştir. 1968 sonrası bu görüşlerin geçersizliği bütün yönleriyle ortaya çıkmış, ancak post marxist ve anarşist çevreler tarafından yeniden gündeme getirilmiştir. Bu durum 1990 sonrası ortaya çıkan modern sonrası yeni düzen ve toplum anlayışına da uygun olduğu için kolaylıkla özellikle eski marxist ve anarşist çevrelerde entelektüel düzeyde yaygınlık kazanmıştır. Diğer deyişle verili düzenin tarihten, toplumdaki, koşullardan kopması ve otoriterleşmesiyle mutlak düzenin ideolojisi haline gelen kaotik toplumsallaşma ve tarihin, toplumsal güçlerin reddi anlayışı küreselleşme karşıtı muhalif bir söylem olarak öne çıkmıştır. Bu yeni gelişmenin verili düzen içinde karşılığı muhalefeti de kapsayan biçimiyle küre-yerelleşme kavramı olmuştur.

Modern sonrası ortaya çıkan yeni gelişmelerin en belirgin özelliği verili düzenin mutlaklaşması/otoriterleşmesi buna karşılık toplumun marjinalleşmesi diğer bir deyişle gelecek umudu ve öngörüsünün olmamasıdır. Verili düzen karşısında/dışında gündelik yaşam düzeyinde modernleşme karşıtı, heterojen, bireyci yeni bir yaşam tarzı içinde mevcut siyaseti etkilemek mümkün olmadığı gibi böyle bir niyet de yoktur. Verili siyasetin/düzenin dışında ama yeni bir aşama ve gelecek öngörüsü olmadan geçmişin mirasından vazgeçmişlerdir. Şimdinin savunusu geçmiş ve gelecekle ilgili bir bağlantı kurmadan verili düzen içinde anlık ilişkilere bağlı olmaktan gelmektedir. Gelecek beklentisi, umudu olmayan, verili düzen ile ortaklık kuramayan ve kendi konumunu/kimliğini, çıkarlarını tanımlayamayan geniş kitleler hiçbir yere, değere, görüşe, koşula bağlı olmadan, “özgür/dışlanmış” olmaları karşılığında gündelik yaşam içinde mutlak sorunlarıyla başbaşa kalmaktadırlar. Modern endüstri düzeninde Marksizm’in lümpen proletaryası düzenin marjında Malthus’un artı nüfusunu oluştururken, bugün temel sorun toplumların, toplum sınıflarının marj dışı nüfus haline gelmeleridir. Toplumun/toplumsallaşmanın verili düzen ile ilişkisi kopmuş ve düzen yabancılaşmıştır. Günümüzde lümpen, düzen-dışı, bireysel düzeyde antici-toplumsallaşmanın, anti-kahramanların kaynağı bu yeni gelişmedir. Verili düzenin işleyişinin ve ideolojisinin temelini oluşturmaktadır. Burada esas sorun tarihin özneli olan toplumların, toplum sınıfları ve güçlerinin etkinliğini yitirmesi, varlıkları ve kimliklerinin tartışılır olması ve münzevileşmeleridir. Geniş toplum kesimleri adeta verili düzen içinde geçmiş uygarlık mirasını tüketen, harcayan, tahrip ve içdiş eden mirasyediler gibi davranmakta, hiçbir tavır, tutumu, gelecek tasarımı olmadan, gündelik bireysel çıkar ve arzuların peşinde, içe dönük çekişme ve itişme içinde varlık belirtmektedir. Bu yeni gelişmeyi, antici-toplumsallaşma ve antici-kahramanlar ideolojisini elbette yeni dünya egemenlik ilişkileri, koşulları içinde değerlendirmek, sonuçlar çıkarmak gerekir.

Antici Toplumsallaşma

Sovyetler Birliği’nin tasfiyesi, sosyalizmin giderek modern toplum anlayışının gözden düşmesi 1990’lı yıllarda Fukuyama’nın öne çıkardığı “yeni liberal demokrasi” anlayışı günümüzde artık sıradanlaşmış Amerikan küresel dünya düzeni ve ideolojisinin temelini oluşturdu. Yeni dünya düzeni/düzensizliği içeriği belirsiz, belli bir gelecek öngörüsü olmayan liberal demokrasinin zaferi ve savunusu olarak ifade edildi. Karşıtı görüşler ve arayışlar da kolaylıkla otoriterlik, terörizm, gericilik olarak lanetlendi. Bir anlamda Ortadoğu’daki değişiklikler, sarı, turuncu beyaz devrimler liberal demokrasinin önündeki engellerin, zorlukların, molozların kaldırılması oldu. Küreselleşme karşıtı hareketler bile bireysel düzeyde bir araya gelmiş insanların, gevşek ve fonlarla yaşayan örgütlerin verili düzene karşı mücadelesi olarak yığınları peşine taktı. Diğer bir deyişle verili düzenin muhalefeti de yeni bir dünya ve düzen arayışı olmak yerine verili düzenin aksaklıklarını, sorunlarını düzen içinde çözüm çabasının dışına çıkmadı. Çalışma hayatının içinde de güvencesiz, verili düzenin işleyişinde rol alan prekarya sınıfı ile ifade edildi. Modern sonrası düzen sadece toplumu dışlamakla kalmadı, düzenin işleyişinde dayanağı olan bu sınırlı

kontratlı, yarı zamanlı, proje bazlı sözleşmelere bağlı, iş güvencesi ve sürekliliği olmayan yeni toplumsal sınıfı da marjinal, lümpen proletaryaya dönüştürdü. Aslında bu sınıfın esnekliği, geçiciliği, güvencesizlik, düzenli olarak değişen işlerde, kalıcı olmayan statüde çalışması, sürekliliğin olması gibi özellikler aynı zamanda belli bir bilinçlenmeden, örgütlenmeden kopuk verili düzene/düzensizliğe bağlı, anti-toplumsal, kriz/kaosal dünya görüşünün yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Artık hiçbir bütünsel dünya görüşünün, değer, ilkenin savunulması mümkün görülmediği gibi aynı zamanda verili ilişkileri aşacak bir toplumsal güç ve kesim de görülmemektedir. Toplumsal düzeyde verili düzenin mutlaklaşması, otoriterlik ile antici-toplumsallaşma, değersizleşme ve hiçleşme birliktedir. Anti kahraman gerçekte verili düzenin işleyişinin ayrılmaz bir uzantısıdır. Günümüzde tartışmaların yeni düzen ve düzene muhalefet arayışlarından da koparak tamamen verili düzen sınırları içinde yapılı hale gelmesi, anti kahraman savunuculuğu veya tartışması biçiminde yapılması bu nedenledir.

Modern sonrası verili düzenin işleyişinde hem otoriter düzen hem de muhalifleri dayanaklarını ve eksik temsil sorununu dışlanmış, toplumsal bir güç ve bilinçli özne olmaktan uzak marjinal bir mevcudiyete bağlanmışlardır. İstikrarsız, belirli bir konum ve rolü, bilinci sürekli hale getiremeyen, sınıfı/statusü/ağırlığı olmayan, kaotik, yoksul toplumsallığın yeni özne kavramsallaşması toplumsal düzeyde dayanağı olmayan ama varlığını verili düzene bağlayan lümpen/anti-kahraman üzerindedir. Modern ayrıcalıklı toplum sınıfları, toplum güçleri, toplum örgütlenmeleri ve ideolojileri yerine modern sonrası yeni düzen örgütlenmesi modern siyasetin geçmişte önemsiz gördüğü, dışlanmış, etkisiz, heterojen geniş geniş kitlelere yeni bir anlamsal bütünlük ve geçici/sürekliliği, etkisi olmayan istikrar/süreklilik kazandırmaya çalışılmıştır. Bu başlangıçta Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizmin tasfiyesiyle ortaya çıkan yeni bir duruma işaret etmektedir. Ama öncesinde Vietnam savaşının getirdiği sorunlar, 1968 öğrenci isyan ve protestolarının bütün dünyada iletişim teknolojilerinin de yaygınlaştırdığı görüntüler post sosyalist/Marksist yeni açıklamaların ortaya çıkmasına yol açtığı gibi uluslararası ilişkilere dayalı "devlet sosyalizmi" anlayışının da gözden düşmesi sonrasındır. Devlet ve toplum sınıfları düzeyinde temsil sorunu bütün yönleriyle ortaya çıkarken geniş toplum kesimlerinin üretim ilişkileri ve siyaset dışında kendi aralarında geliştirdiği gündelik yaşam ilişkileri düzen dışında yeni ilişkilerin kaynağı olarak yükseltildi. Doğu kaynaklı bir dizi minimalist, içe dönük, yoksulluğu öven, münzevi marjinal dünya görüşleri Batı'da özellikle gençlik arasında özel bir ilgi gördü ve bütün dünyada yaygınlaştı. Batı sosyalizminin geçmişte öne sürdüğü kavramların bu yeni gelişmelerle kullanılmasındaki zorlukları gören verili düzen hemen bu yeni girişimlere sahip çıkarak düzen dışı olarak varlığını destekledi. Dünya ölçüsünde akademik düzeyde kuramsal ve felsefi yaklaşımlar ile devlet dışı sivil toplum örgütleri arasındaki bağlantıları çeşitli fonlarla yönlendirmeye, biçimlendirmeye çalıştı.

İlginç olan bütün bu yeni gelişmelerde, dönüşümde verili düzen öncülük yaptığı gibi Batı sosyalizminin serüveninden ilham aldı. Sosyalist dünya görüşünü Batı dünya düzeninin kapsamı içinde yeni bir tutumla teorik/siyasi düzeyde dönüştürerek kendi için işe yarar hale getirdi. Bu nedenle Sovyet sonrası yeni liberalizmin yükselmesine eski sosyalistler, sosyalist örgütler de destek verdi. Verili düzenin özgürleşmesi, demokratikleşmesi olarak övdü, değişimin içinde rol aldı. Yeni bir dünya düzeninin değil ama verili iktidarı sorgulamadan modern sonrası farklılıklara dayalı, bütünsel dünya görüşlerine karşıt yeni bir yaşam tarzının savunusuna koşuldu. Giderek bunu sosyalizmin, marxismin içinden siyasi olarak yapılmasına da gerek kalmadığından, tamamen sosyalizmden de koparak, verili düzenin bir uzantısı olarak kuramsal, felsefi, kültürel, yaşam tarzı düzeyinde bir değişim olarak savundu. Artık daha serbest bir biçimde insana dayalı modern aydınlanma düşüncesi ve topluma/sınıflara/toplumsallaşmaya dayalı bütünsel kuramlar ve yöntemler özcü,

indirgemeci, belirlenimci olarak mahkûm edildi. Tarihe, topluma, toplumsallığa karşı yeni bir perspektif, bütünsel olmayan bütünsel bir bakış açısı öne çıktı. Michael Hardt ve Antonine Negri'nin *İmparatorluk* adlı ortak çalışması⁵ sadece sosyalistler değil sosyologlar tarafından da önemsendi. Komünist Manifesto'nun değişen dünya koşullarında yeniden yazılması olarak görüldü. Bu yöndeki önceki ve sonraki çalışmaların ortak özelliği aydınlanmacı düşüncelerin temel ilkeleri yanında siyasal olarak da sosyalizmin savunulmasına artık gerek/gereğe/dayanak duyulmamasıdır.

Bu çalışmalar post modernizmin "her şey gider" unsurunu destekleyecek biçimde verili düzene teslimiyeti, kendiliğindenliği belirsizliği modernizm eleştirisi adına savunmakta, bütünsel kuramları, tarihi, toplumsal değişimin aktörlerini ve dünya görüşünü reddetmektedir. Bütünsel kuramları, tarihi yapan öncü, sözcü öznelerini, toplumsal güçleri, toplumsal değişim, ilerleme anlayışını, toplumsal çelişki ve çatışmaları söylem, hegemonya, otoriterlik, standartlaşma suçlamasıyla savunulamaz hale getirdi. Modern Batı evrenselciliği, farklılaşmanın, düzenin mutlaklığına dayalı anti toplumsal yeni kavramlarla eleştirilerek, toplumsal antagonizma, eklemleme, agonistik çoğulculuk, karar verilmezlik, gerçeğin belirsizliği, görecelik gibi yeni ya da yeniden yorumlanmış kavramlarla değiştirildi "Ne olsa gider" temel eylem ve dünya görüşü olarak benimsendiğinde artık hiçbir değeri, ilkeyi, dünya görüşünü, teori-pratik birliğini, koşulları, konumu savunmak mümkün olmadı. Tarih ve toplumsal güçlere dayalı bütünsel kuramlar yerine giderek postmodern açıklamaların, psikanalitik ve dilbilim kuramlarının öne çıkması bu nedendir. Modern dünya görüşlerinden, sosyolojiden ve sosyalizmin temel ilke ve referanslarından üretilen siyasi kavramlardan kopuş batı modern dünya düzeninin eleştirisi olmak yerine tam tersine verili düzen içinde kalmayı, mutlaklaşmayı belirtmektedir. Toplumsal çıkar ve gerçekliğin, toplumsal çelişki ve çatışmaların aşılması ve yeniden tanımlanması artık mümkün görünmemektedir.

Batı modernizmi ve sosyalizmi ve evrensel reçeteleri elbette sınırlıdır. Ancak bunun eleştirisi altında verili düzene yönelik eleştirilerin yapılamaz hale getirecek biçimde gerçekliğin, bütünsel dünya görüşlerinin, toplumsal çıkarların, çelişki ve çatışmaların inkâr edilmesi, belirsizleşmesi savunulamaz. Bu bütün insanlığın verili düzeni aşmaya yönelik yeni arayışlarını yasaklamaktan, mahkûm etmekten başka bir şey değildir⁶. Bu nedenle günümüzde Batı dünya düzeni mutlaklaştırılırken, aynı zamanda yeni görüşlerin ve arayışların da değersizleşmesi söz konusudur. Anti kahramanın temsil ettiği kaos, belirsizlik, değersizleşme, hiçleşme gibi anti-toplumsal değer ve görüşler günümüzde verili otoriter yeni dünya düzenin işleyişinin ve ideolojisinin özelliklerini oluşturmaktadır. Günümüz verili dünya düzeni ve dünya görüşünün dayanağını anti-kahraman modeli/örneği oluştururken, dünya görüşünün oluşturulması, aktarılması ve yaygınlaştırılmasında sinemadan dizilere kadar verili düzenin ideolojik aygıtları önemli bir rol üstlenmektedir. Akademik düzeyde de yeni sosyoloji anlayışı post-modern kuramlarla anti toplumsal yeni dünya görüşlerinin savunuculuğunu yapmaktadır.

Günümüzde sosyolojide, felsefe düzeyinde ortaya çıkan bu görüşleri de geçmişte modern kavramları ele aldığımız gibi yine yeni dönemin koşulları ve ilişkileri içinde değerlendirmek gerekir. Modern dünya egemenliği/iktidar ile yeni dünya görüşü arasında kurduğumuz bağlantı nasıl kaçınılmazsa günümüz görüşlerini de yine iktidar/düzen ile yeni koşul ve ilişkiler içinde ele almak gerekir. Batı'da modern dünya görüşleri, sosyalizm belli bir dönemde eleştirilmiş, savunulamaz hale gelmiştir. Bunun yerine konulan kavramları,

⁵ Michael Hardt ve Antonio Negri, *İmparatorluk*, çev., Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2002.

⁶ Yüksel Yıldırım, "Baykan Sezer Düşüncesinde Marksizm" *Yüzyılın Sorunları ve Sosyoloji II*, Ed. Fethi Nas, Ankara: Gece Kitaplığı, 2017

değerlendirme ve tutumu da iktidar-bilgi-toplum örgütlenme ilişkisi açısından ele almak gerekir. Toplumsal bütünsel kuramların reddi, toplumsal sınıfların, tarihi öznelere/güçlerin edilgenliği veya kayboluşu, toplumsal düzeyde hiçbir dayanağın, değer ve sabitin/ilkenin olmaması verili dünya düzeni içinde yeni bir sıçrama, aşama, gelecek arayışından vazgeçilmesinin bir sonucudur. Verili dünya düzeni ve otorite, iktidar bu yolla kendini, otoritesini mutlaklaştırmaktadır. Batı yeni bir arayıştan, verili koşulları aşmaktan vazgeçince kolaylıkla toplumsal güçlerden, ilkelerden, çelişki ve çatışmaları savunmaktan vazgeçmiştir. Böylece verili düzen kendi varlığını toplumsal ilişki ve koşullardan, tarihten bağımsız mutlak bir üstünlük anlayışı içinde sunabilmektedir. Dünyanın kaderini, geleceğini belirleyeceği söylenen Batı içinde toplumlar ve sınıflar arasındaki mücadeleden hiçbir şey çıkmayınca, arayıştan da vazgeçildiği için bu görüşlerin yaygınlaşması mümkün olmuştur. Özellikle Sovyetler Birliği'nin tasfiyesiyle, iki kutuplu dünyanın da sona ermesiyle Batı'da sosyalizm artık ne devlet/siyaset, ne de sınıf/toplum, ne de toplumlar arası ilişkilerde evrensel düzeyde savunulamaz olmuştur. Batı dünya egemenlik sistemi içinde sınıflar ve toplumlar arası öncülük ve sözcülük çekişmesinden hiçbir şey çıkmamıştır. Bütün sınıflar ve toplumlar öncülük ve sözcülük iddiasından vazgeçip sistemin verdiği imkanlardan faydalanmaya çalışmaktadır. Yeni bir düzen arayışı, yeni bir öneri kimseden çıkmamaktadır. Batı-dışı toplumlardan da bu yönde bir tehdit, öncülük ve sözcülük iddiası da beklenmemekte veya düzene karşıt, yeni toplumsal kuram önerileri daha baştan otoriter, özcü, indirgemeci olarak geçersiz ilan edilmektedir. Batı artık kendi düzenine ve üstünlüğüne büyük bir güven duymakta, hiçbir değeri, ilkeyi, görüşü savunmaya gerek duymamakta, toplum içinde kendi siyasetine dayanak, ortak olacak hiçbir gücü görmemektedir. Yeni bir aşama, gelecek beklentisi olmadığı için anti-toplumsal anti kahraman ideolojisi genel dünya görüşünü belirlemektedir.

Sonuç Yerine

Günümüzde toplumsal güçlerin, toplumun tarihi-toplumsal değişimde bütünsel dünya görüşü düzeyinde arayışları, verili düzene karşı öncülük, sözcülük iddiaları özcü, belirlenimci, mekanik denilerek mahkûm edilmeye çalışılmaktadır. Anti toplumsal ve belirlenimsiz sürekli değişen özne konumlarına dayalı sorunların çözümünde dayanılacak, ufuk açacak, öncülük ve sözcülük yapacak ayrıcalıklı bir toplumsal güç ve bilinçlenme, konum ve sorun söz konusu olmayacaktır. Gerçekte bütün bu açıklamalardan ortaya çıkacak sonuç/değerlendirme, çeşitli farklılıklara, çekişmelere, sorunlara karşı verili düzene karşıt söylem düzeyinde üretilen çoğul, birbirine eklemlenen, geçişken ve istikrarsız öznelere/kimliklerin aşama olmadan, verili düzeni pekiştiren birbirlerine karşıt sürekli, sonu gelmez çatışma ve mücadeleleridir. Böylece toplum, toplum güçlerine dayalı tarihi değişim anlayışına ve siyasete karşı istikrarsız özne konumlarının (kimliklerin) birbirine karşı, çoğul çelişki ve çatışmalarına dayalı anti kahramanlar ve radikal bir özgürleşme görüşü öne çıkartılmaktadır. Bu nedenle verili dünya egemenlik düzeninin siyasi, iktisadi, tarihi analizi ve işleyişine ve aşılmasına ilgi göstermeyeceklerdir. Geçmişin bir anlamı olmadığı gibi geleceğe yönelik bir öneride bulunmak da mümkün olmamaktadır. Anti kahraman kimliği savaşı, çatışmayı, şiddeti, kaosu temel ilişki olarak öne çıkaran, toplumu, uygarlık birikimini tahrip etmek pahasına verili düzeni/iktidarı mutlaklaştıran bir görüştür. Bilime, sosyolojiye, topluma, uygarlığa karşıt kibirli, dışlaştırmacı, değersizleştirici, hiçleştirici antici toplumsallaşma ve anti kahraman ideolojisine karşı bizim sözümüz ve tavrımız nettir. Hadi oradan sen de!

Kaynakça

Engels, Friedrich. *Köylüler Savaşı*. çev. Kenan Somer. Ankara: Sol Yayınları, 1999.

Hardt Michael ve Antonio Negri. *İmparatorluk*. çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2002.

Laclau Ernesto ve Chantal Mouffe. "Amasız Fakatsız Marksizm Sonrası". çev., Ahmet Kardam. *Marksizm ve Gelecek*, 5 (1992), 9-39.

Marx, Karl. *Louis Bonaparte'ın On Sekiz Brumaire'i*. çev., Tanıl Bora. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.

Sezer, Baykan. "Doğu-Batı Çatışması ve Marxisme". *Türkiye Günlüğü*. 15 (1991/Yaz): 10-16.

Yıldırım, Yüksel. "Baykan Sezer Düşüncesinde Marksizm". *Yüzyılın Sorunları ve Sosyoloji II*, Ed. Fethi Nas. Ankara: Gece Kitaplığı, 2017

Etik Kurul Raporu: Bu çalışma için etik kurul raporu gerekliliği bulunmamaktadır.
Katkı Oranı Beyanı: %100
Çatışma Beyanı: Makalede, herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.